

International
Trade
Centre

Швеція
Sverige

ОПИТУВАННЯ

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ЇЇ НАСЛІДКІВ НА РОБОТУ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Червень 2020 р.

Опитування проведене в рамках Проекту «Сприяння виходу малих і середніх підприємств плодоовочевого сектору на зовнішні ринки та включення їх у ланцюжки доданої вартості», який реалізується в Україні International Trade Centre за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

ЗМІСТ

1. Ціль і методика проведення опитування

2. Профіль респондентів

3. Результати опитування

3.1. Оцінка впливу пандемії COVID-19 на комерційну діяльність компаній

3.2. Оцінка ролі держави в подоланні наслідків кризи COVID-19

3.3. Оцінка потреби в допомозі

4. Висновки

5. Додаток

Опитувальна форма з вивчення впливу пандемії COVID-19 і її наслідків на роботу малих і середніх підприємств в Україні

1. ЦІЛЬ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ

Проєкт ІТС «Сприяння виходу малих і середніх підприємств плодоовочевого сектору на зовнішні ринки та включення їх у ланцюжки доданої вартості» опитав представників українських компаній, щоб оцінити ступінь і загальні тенденції впливу пандемії COVID-19 на їх діяльність, і, відповідно до результатів опитування, запропонувати їм необхідну підтримку в рамках компетенції Проєкту.

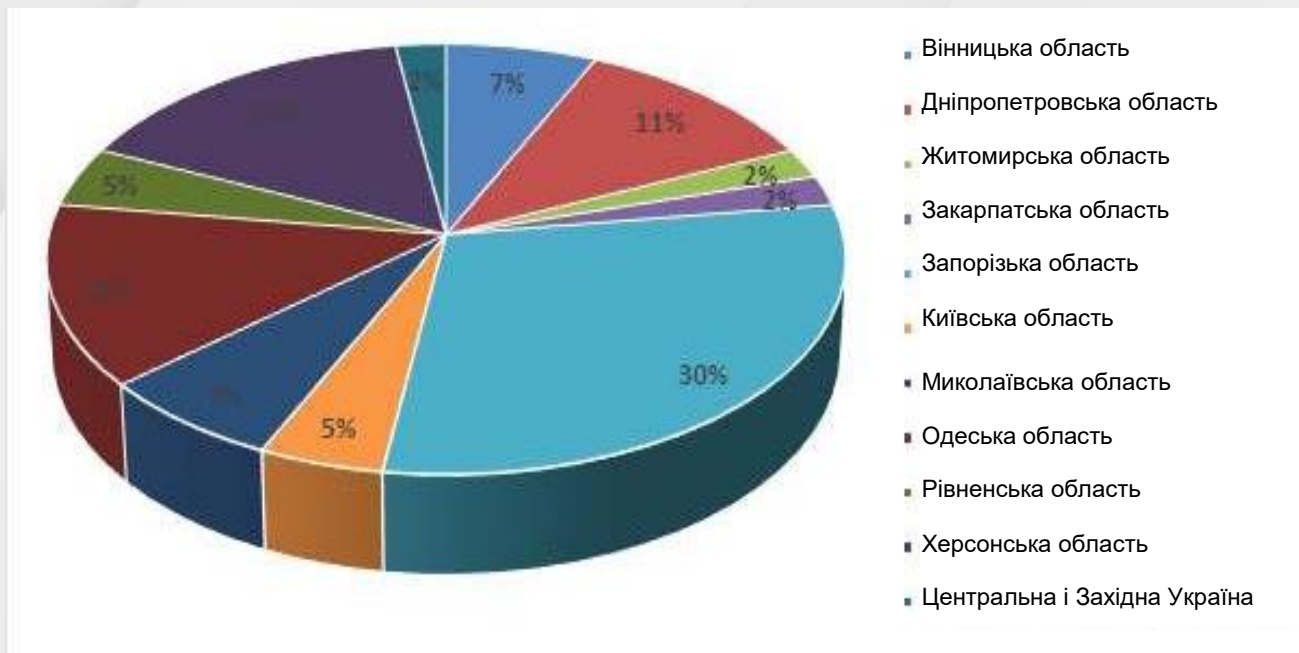
Метою проведення опитування став збір і обробка інформації про вплив кризи, пов'язаної з COVID-19 і її наслідками, на роботу малих і середніх підприємств, зокрема на їх експортну діяльність.

Власникам або менеджерам (особам, які відповідальні за прийняття рішень) компаній, що взяли участь в опитуванні, запропонували відповісти на 18 запитань. Респондентів опитували на предмет оцінки загального впливу кризи на комерційну діяльність компаній, оцінки регуляторного впливу та ролі держави в подоланні наслідків кризи, а також оцінки наслідків пандемії у зв'язку з динамікою ринку. Також вони могли надати свої коментарі та рекомендації заходів, які допомогли б подолати виклики і труднощі, пов'язані з пандемією.

Респондентів опитували шляхом онлайн-анкетування та інтерв'ю по телефону.

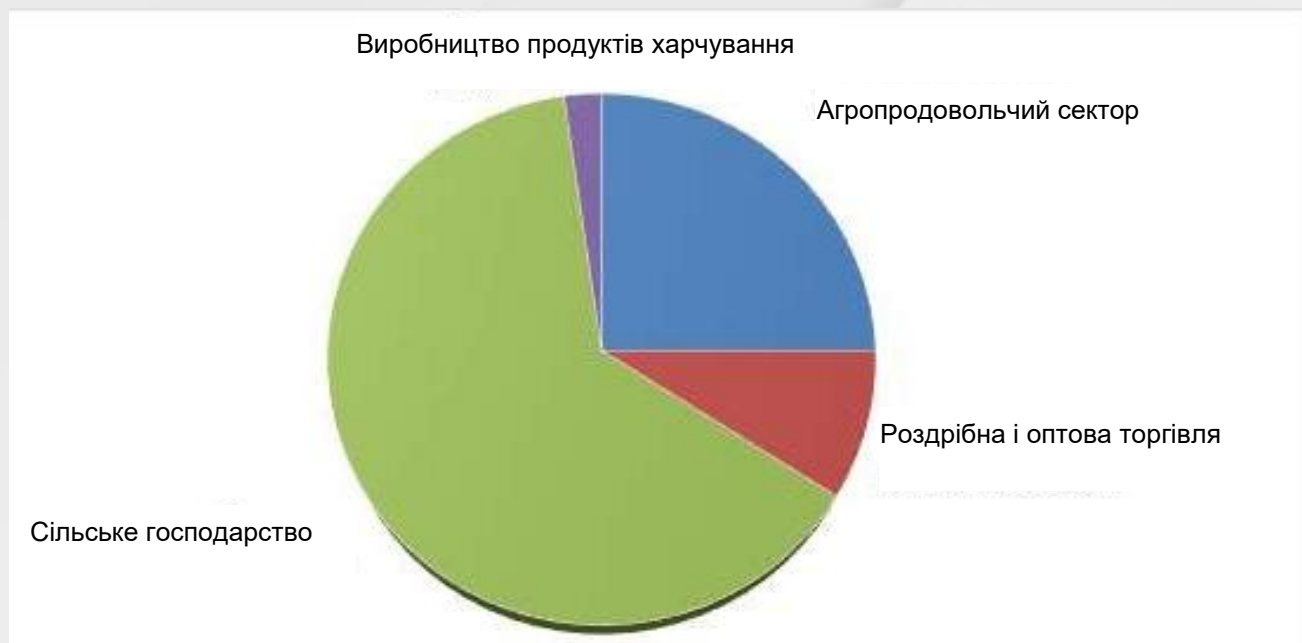
2. ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ

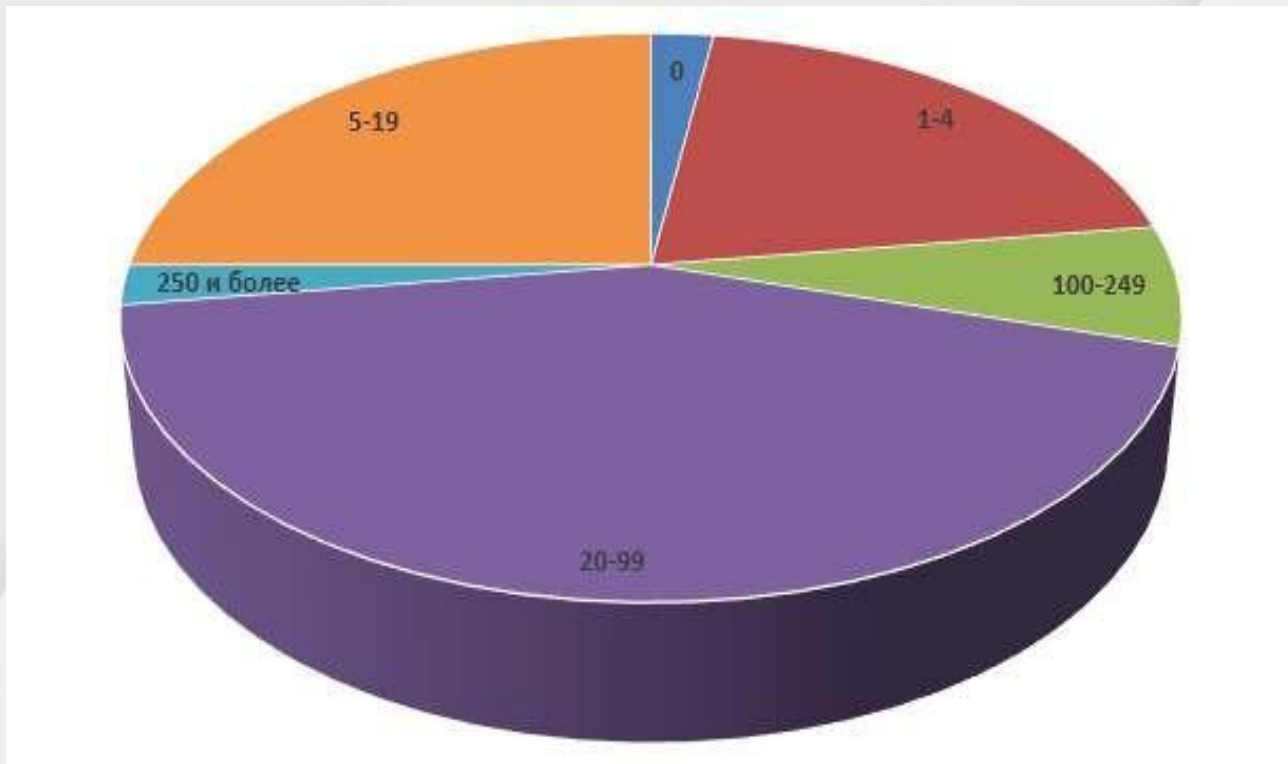
Опитування охопило всі макрорегіони України. Завдяки співпраці Проекту з національними профільними асоціаціями, в опитуванні взяли участь представники малого та середнього бізнесу не тільки шести цільових регіонів Проекту – Вінницької, Дніпропетровської, Запорізької, Миколаївської, Одеської та Херсонської областей, але й з інших областей України (Житомирська, Закарпатська, Київська, Рівненська).

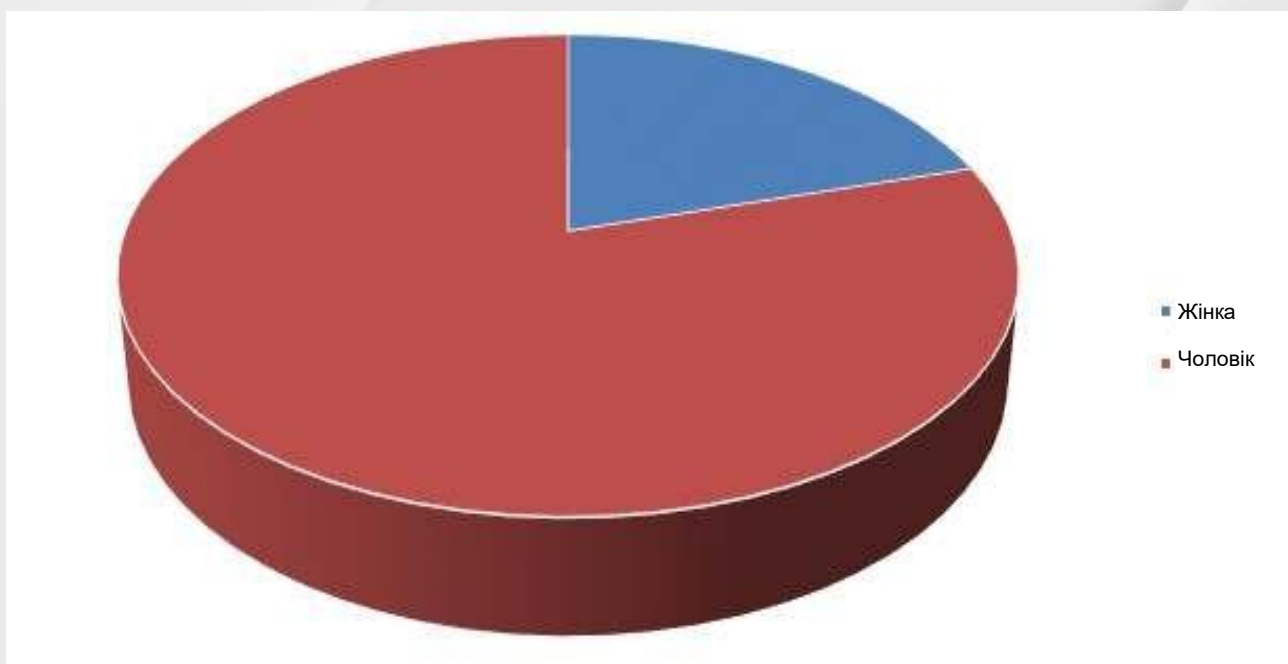
Опитування проведено переважно серед сільськогосподарських підприємств та виробників агропродовольчих товарів.

Всього опитано 44 компанії. 45% респондентів мають штат до 19 осіб, тобто представляють малий бізнес. 43% опитаних – середні підприємства зі штатом менше 99 осіб, що відповідає опису цільової групи бенефіціарів Проекту.

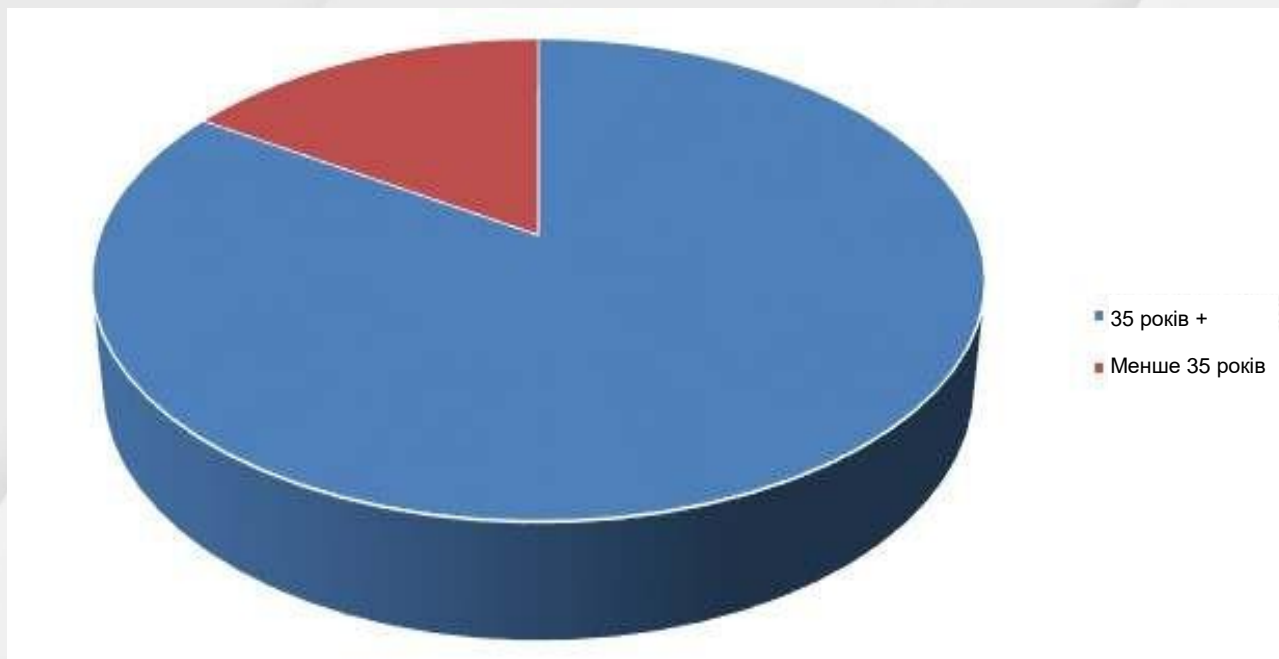

В 80% випадків керівником підприємств є чоловіки.

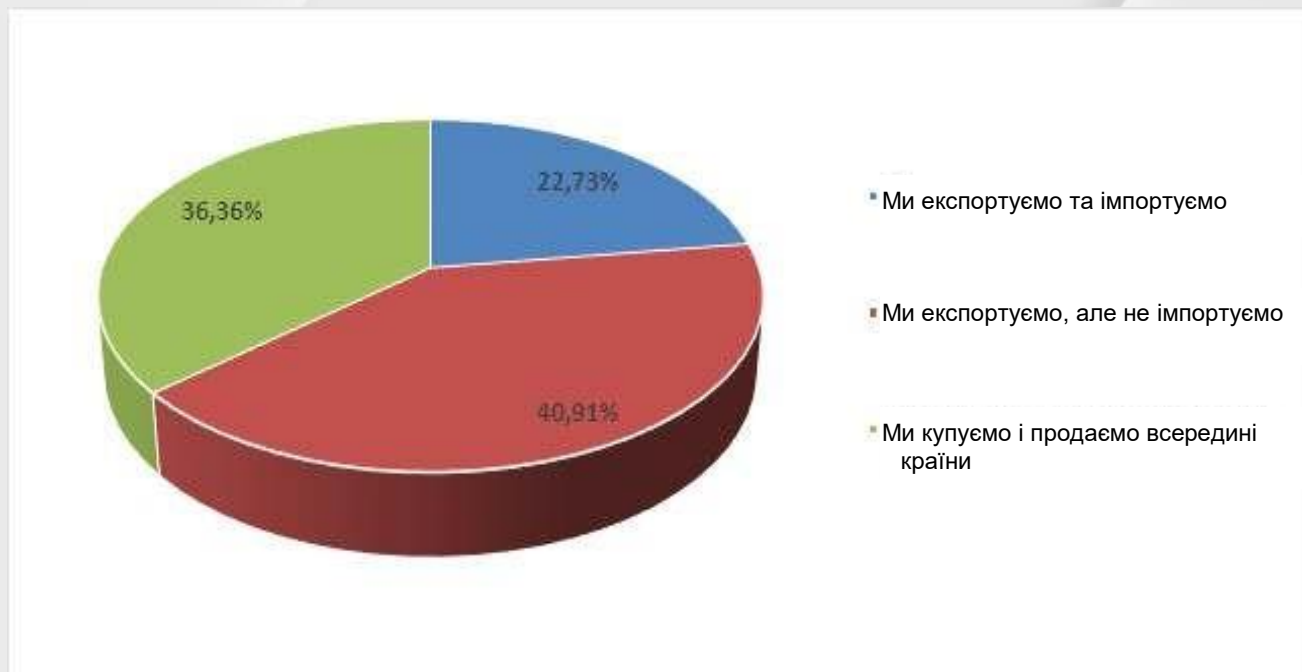

Вік першої особи компанії в 84% випадків перевищує 35 років.

Близько третини опитаних компаній не є експортерами, що дає можливість оцінити наслідки пандемії COVID-19 не тільки з точки зору міжнародної торгівлі, але і всередині країни.

Майже 64% респондентів представляють компанії-експортери.

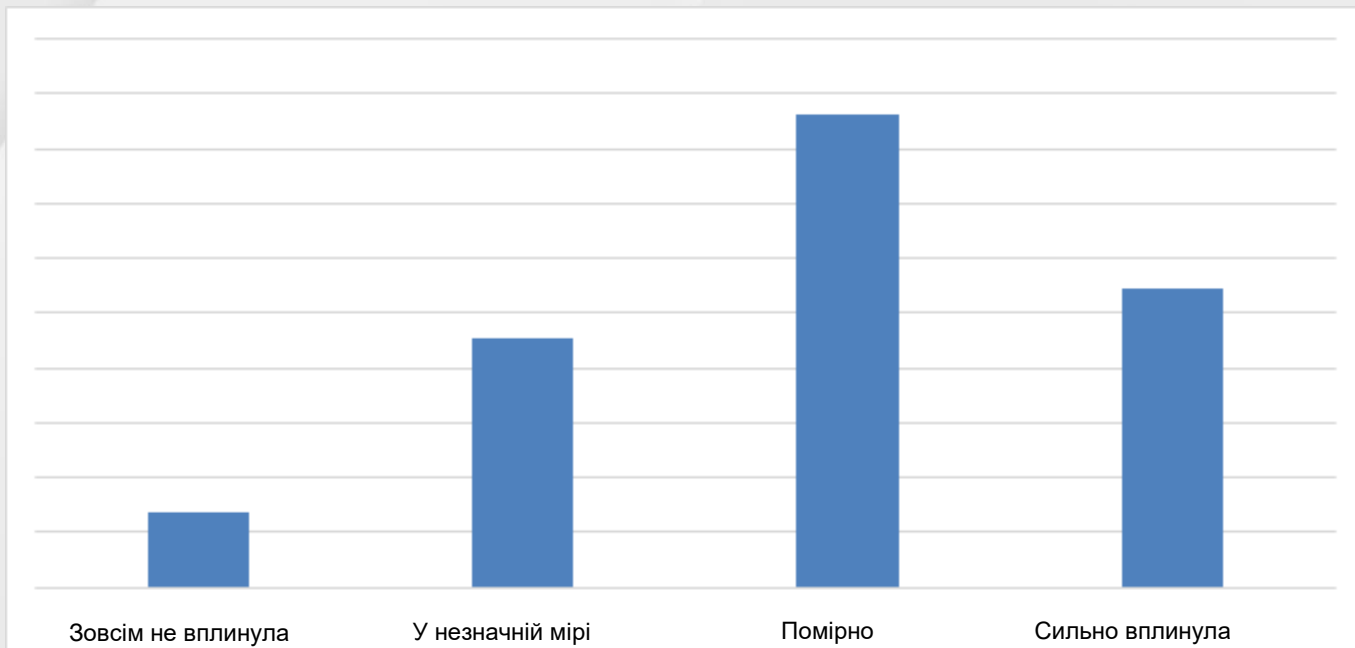

3. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

3.1. Оцінка впливу пандемії COVID-19 на комерційну діяльність компаній

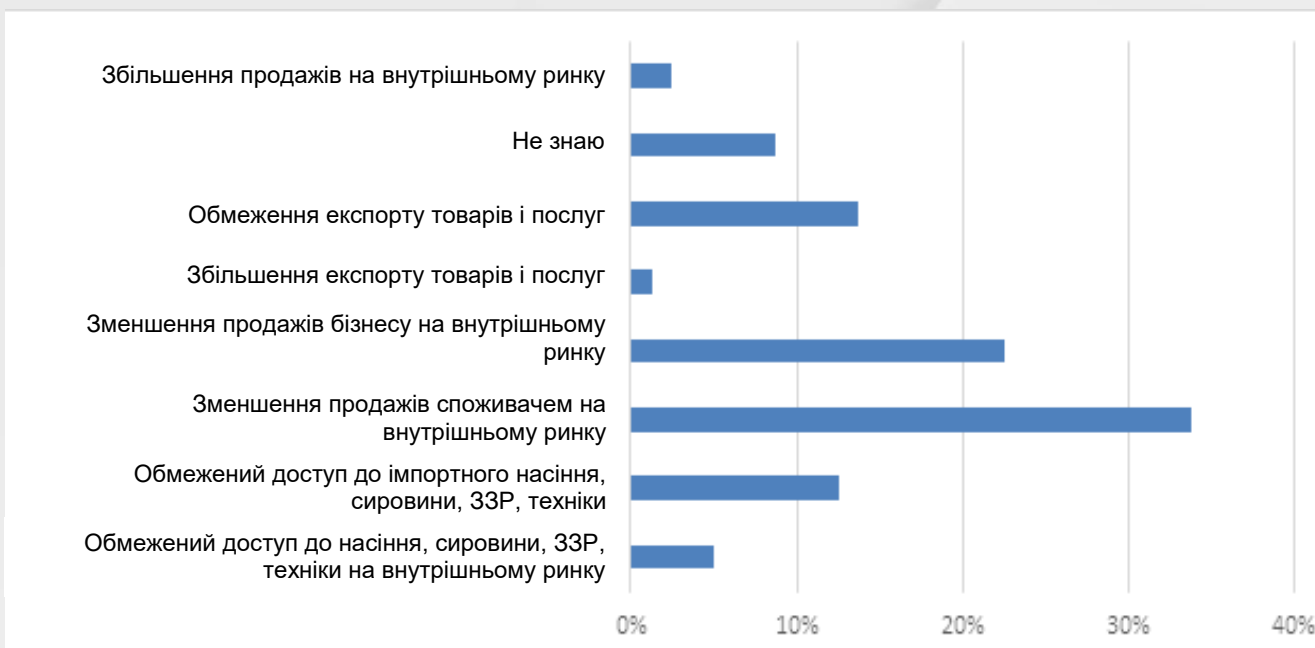
Лише 6% опитаних компаній взагалі не відчули впливу пандемії COVID-19 на свою діяльність.

Близько третини респондентів відзначили незначний вплив. 43% оцінили ступінь впливу як середній, а 27% відповіли, що пандемія у значній мірі вплинула на їх діяльність.

При цьому 98% опитаних підтвердили, що не планують закривати бізнес.

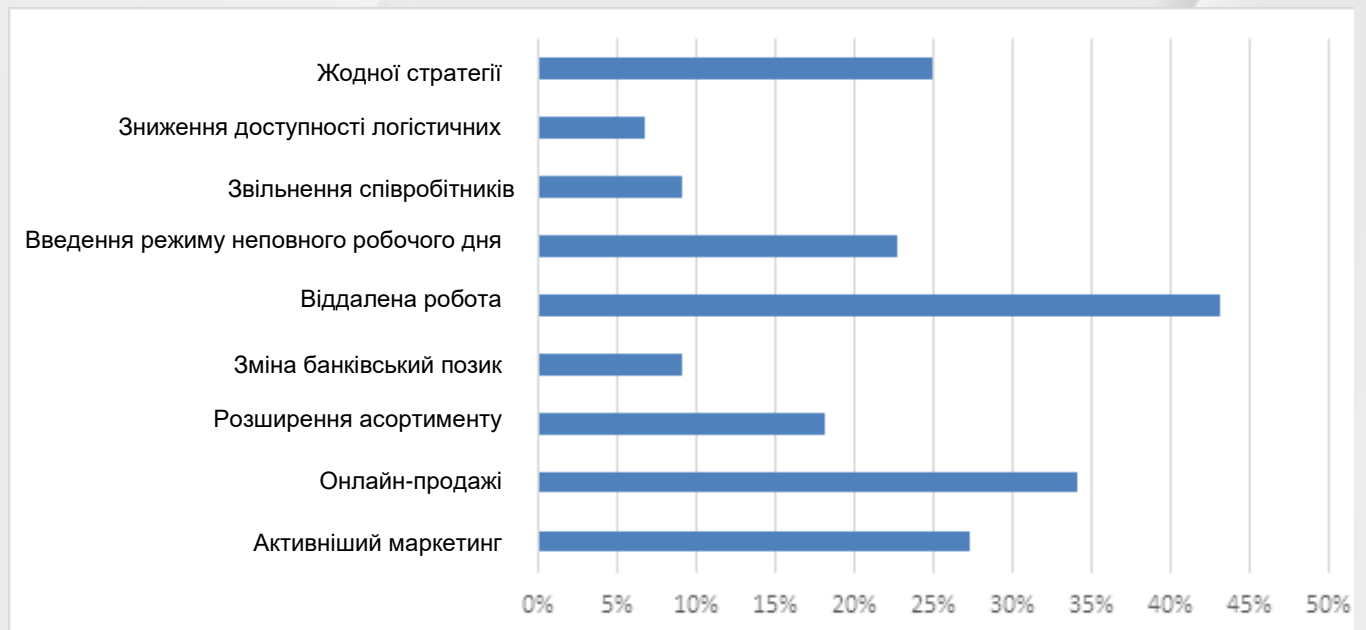
Серед можливих наслідків пандемії COVID-19 для бізнесу в різних регіонах України респонденти вказували на різну проблематику:

Більшість із них відзначили нездатність або відмову клієнтів оплачувати рахунки, негативний вплив на ринок логістичних послуг, інформаційну інфраструктуру і транспортне сполучення.

Для подолання кризи COVID-19 багато компаній почали освоювати онлайн-продажі, активніше розвивати маркетинг.

Водночас, 25% респондентів вирішили взагалі не відступати від обраної стратегії.

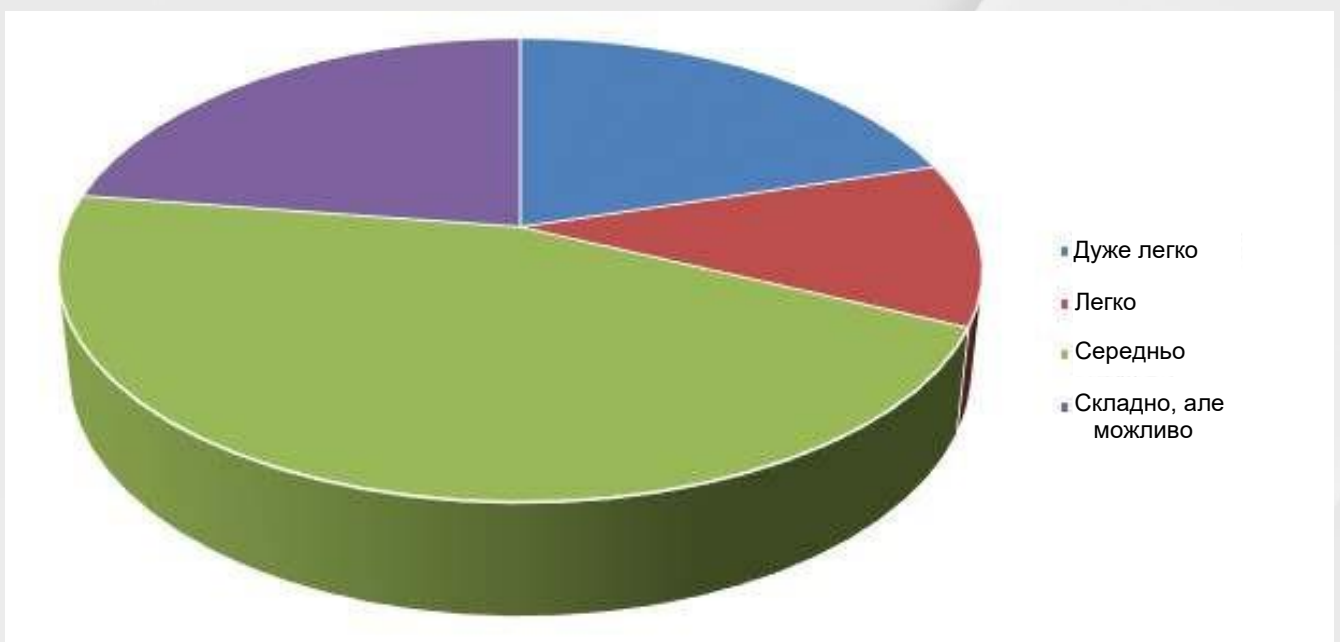
3.2. Оцінка ролі держави в подоланні наслідків кризи COVID-19

Державні програми фінансування, наприклад, пільгове кредитування або кредитні гарантії, а також звільнення від сплати податків або податкові канікули учасники опитування назвали в якості пріоритетних заходів з боку держави для подолання наслідків кризи COVID-19.

При цьому, незважаючи на анонсовані програми допомоги бізнесу, тільки 11,36% респондентів заявили про простий доступ до інформації про такі програми і участь у них.

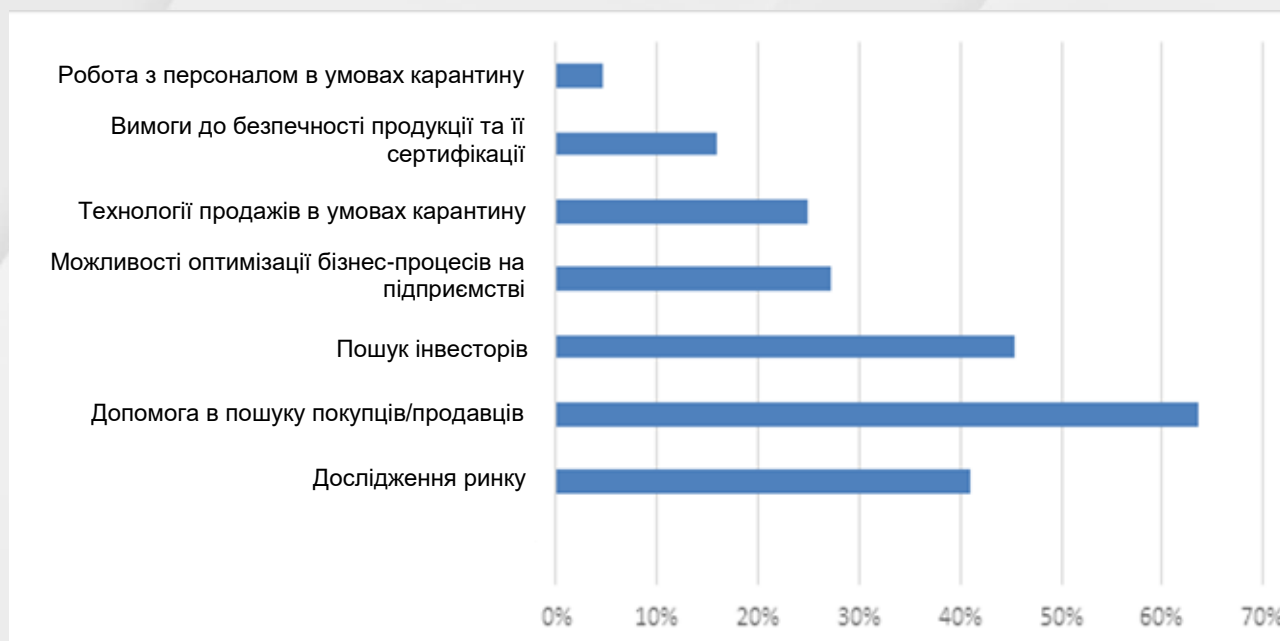
Більше 43% опитаних вважають, що допомогу в рамках таких програм отримати складно.

3.3. Оцінка потреби в допомозі

Найчастіше респонденти відповідали, що потребують допомоги при пошуку покупців, продавців та інвесторів.

Дослідження ринків, можливість оптимізації бізнес-процесів усередині підприємства і технології продажів в умовах карантину стали наступними за рівнем затребуваності.

4. ВИСНОВКИ

- Компанії, які взяли участь в опитуванні продемонстрували високий рівень залученості до проблематики опитування. Це говорить про те, що бізнес прагне розібратися в поточній ситуації на ринках, щоб коригувати свою поведінку відповідно до ситуації і прогнозувати свою подальшу діяльність.
- 94% опитаних компаній відчули вплив пандемії COVID-19 на свою діяльність, при цьому ступінь впливу різна – від незначного до сильного ефекту. Відрізняється і проблематика, на яку вказують підприємці. Більшість відзначає нездатність або відмову клієнтів оплачувати рахунки, негативний вплив пандемії на ринок логістичних послуг, інформаційну інфраструктуру і транспортне сполучення.
- У малого і середнього бізнесу немає відчуття підтримки з боку держави. Понад 43% опитаних вважають, що в Україні складно знайти інформацію про державні програми допомоги бізнесу і отримати підтримку в рамках цих програм. Тільки 11,36% респондентів заявляють, що отримати таку підтримку досить просто. Зміна стратегії в цих умовах виглядає найбільш доцільною.
- Незважаючи на те, що 98% опитаних не планують закривати бізнес, тільки 25% не стали відходити від обраної стратегії. Більшість наголосили на необхідності в зміні моделі розвитку – почали освоювати онлайн-продажі, активніше розвивати маркетинг.
- Респонденти відзначають високий рівень довіри до Проєкту і вказують, що в умовах кризи, як і раніше, потребують допомоги, передусім, під час пошуку покупців, продавців та інвесторів.

5. ДОДАТОК

Опитувальна форма з вивчення впливу пандемії COVID-19 і її наслідків на роботу малих і середніх підприємств в Україні

Спалах коронавірусу спричинив оголошення надзвичайної ситуації глобального масштабу в галузі охорони здоров'я і загальне економічне сповільнення. Нестабільність мільйонів малих і середніх підприємств загрожує серйозними наслідками для світової економіки та соціального добробуту населення світу.

Міжнародний Торговий Центр (ITC, www.intracen.org) закликає підприємства з різних країн поділитися своїм досвідом щодо впливу на них наслідків пандемії COVID-19.

Просимо Вас долучитися до опитування і приділити 10 хвилин Вашого часу, аби відповісти на питання нижче.

Дякуємо за Вашу допомогу!

1. Назва компанії: _____

2. Регіон діяльності компанії

- Вінницька область
- Дніпропетровська область
- Запорізька область
- Миколаївська область
- Одеська область
- Херсонська область
- Інший: _____

3. В якому секторі економіки компанія здійснює основну комерційну діяльність?

- Сільське господарство
- Видобуток корисних копалин і природних ресурсів
- Агропродовольчий сектор
- Нехарчове виробництво
- Роздрібна та оптова торгівля
- Туризм і транспорт

- Готельний бізнес і сфера громадського харчування
- Інформаційні технології
- Фінансовий сектор
- Інший: _____

4. Чи здійснює компанія міжнародну торгівлю?

- Ні, ми купуємо і продаємо тільки всередині країни
- Ми імпортуємо, але не експортуємо
- Ми експортуємо, але не імпортуємо
- Ми експортуємо та імпортуємо

5. Web-сайт компанії: _____

6. Email: _____

7. Оцініть, як пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 вплинула на комерційну діяльність Вашої компанії:

- Жодним чином не вплинула
- Незначно
- Помірно
- Сильно вплинула

8. Чи вважаєте Ви, що існує ризик закриття Вашої компанії назавжди? Якщо так, коли це може статися?

- Протягом 1 місяця
- Протягом 3 місяців
- Протягом 6 і більше місяців
- Закриття бізнесу не планується

9. Чи вплинула пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 на здатність Вашої компанії закуповувати насіння/ сировину/ ЗЗР/ техніку та обладнання тощо або продавати товари/ послуги? Оберіть один або кілька варіантів відповіді:

- Обмежений доступ до насіння/ сировини/ ЗЗР/ техніки та обладнання на внутрішньому ринку
- Обмежений доступ до імпортованого насіння/ сировини/ ЗЗР/ техніки та обладнання
- Зниження обсягів продажів споживачам на внутрішньому ринку
- Зниження обсягів продажів бізнесу на внутрішньому ринку
- Збільшення продажів на внутрішньому ринку
- Обмеження експорту товарів і послуг
- Збільшення експорту товарів і послуг
- Не знаю

10. Чи вплинула пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 на Вашу компанію наступним чином? Оберіть один або кілька варіантів відповіді:

- Тимчасове призупинення роботи
- Відсутність співробітників на робочому місці через хворобу або необхідність догляду за дитиною
- Відмова/ нездатність клієнтів оплачувати рахунки
- Зниження доступності логістичних послуг
- Зниження доступності послуг із сертифікації
- Поява додаткових інфраструктурних проблем, пов'язаних, наприклад, з Інтернет або дорожнім сполученням
- Поява нових адміністративних проблем
- Скорочення інвестицій
- Жоден з перерахованих вище варіантів
- Не знаю
- Інше: _____

11. Яких заходів подолання кризи Ви вже вживаєте? Оберіть один або кілька варіантів відповіді:

- Введення режиму неповного робочого часу
- Звільнення працівників
- Оренда (тимчасове працевлаштування) співробітників організації іншим підприємством
- Віддалена робота
- Зміна банківських позик
- Більш активний маркетинг
- Онлайн-продажі
- Пропозиція нових товарів
- Зміна постачальників
- Підприємство визнано банкрутом
- Жодної стратегії
- Інші: _____

12. Будь ласка, оберіть заходи з боку уряду країни, які б найбільше допомогли Вам упоратися з кризою, викликаною COVID-19:

- Програми забезпечення зайнятості населення, наприклад, тимчасові програми для боротьби з безробіттям, зниження соціальних виплат
- Програми фінансування, наприклад, пільгове кредитування або кредитні гарантії
- Звільнення від оподаткування або тимчасові податкові пільги
- Зниження мит на імпорт насіння/ сировини/ ЗЗР/ техніки та обладнання
- Субсидії на оренду
- Переказ готівки

- Підтримка самозайнятих осіб
- Інші: _____

13. Наскільки легко отримати доступ до інформації і допомогу у межах державних програм підтримки малого та середнього підприємництва, пов'язаних з поширенням COVID-19?

- Дуже легко
- Легко
- Середньо
- Складно, але можливо
- Дуже складно

14. Скільки штатних працівників у Вашій компанії?

- 0
- 1-4
- 5-19
- 20-99
- 100-249
- 250 і більше

15. Зазначте, будь ласка, стать керівника компанії *

- Жінка
- Чоловік

16. Зазначте, будь ласка, вік керівника компанії *

- Молодша(-ий) за 34 роки
- 35 років або більше

17. Чи зареєстровано компанію офіційно? Чи маєте Ви дозвіл на здійснення підприємницької діяльності?

- Так, компанія зареєстрована офіційно
- Підприємницька діяльність здійснюється через залучення фрілансерів/самозайнятих осіб/ консультантів
- Ні, компанія не зареєстрована
- Я не знаю

18. Будь ласка, оберіть напрямки, за якими Ваша компанія потребує допомоги або підтримки

- Дослідження ринку
- Пошук інвесторів
- Можливості оптимізації бізнес-процесів підприємства
- Робота з персоналом в умовах карантину
- Вимоги до безпечності продукції та її сертифікації
- Технології продажів в умовах карантину
- Допомога у пошуку покупців/продавців
- Інший: _____